

„Să fii mereu în formă“

V-am văzut, cu vreo douăzeci de ani în urmă, la Costinești, în timpul unei Gale a Tănărului Actor, jucând un fragment din Însemnările unui nebun de Gogol. Aveați, pe atunci, o dimensiune a interpretării pe care, cu vremea, pare că ați pierdut-o și care se apropia de acea stare de râsu'-plânsu' nichitiană. Nu era doar comedie; ascundea și un soi de melancolie, de tristețe bine mascată sub zâmbet. Nu știu dacă se poate spune că am pierdut acea dimensiune, dar, într-adevăr, am fost pus în situația de a juca personaje comice prin excelență și asta m-a îndepărtat oarecum de ceea ce spuneți dumneavoastră că este "o stare de râsu'-plânsu'". Gândiți-vă câți ani au trecut de atunci, vreme în care s-au rânduiește și atâtea generații de actori; ceea ce încercasem eu atunci, au mai făcut și alții. Dar aveți dreptate, așa e frumos, să te joci de-a râsu'-plânsu' pe scenă; atunci când lumea se așteaptă mai puțin, tu să plângi, iar atunci când în ochii spectatorilor simți că aburește lacrima, să încerci să-i faci să râdă. Așa este și viața, de fapt.

Ați făcut, pe vremea aceea, și foarte mult film. Ce v-a îndepărtat de platurile de filmare?

Nimic altceva decât faptul că acum se fac foarte puține filme. O parte dintre regizorii cu care am lucrat atunci au părăsit țara, alții nu au mai făcut rost de fonduri. După 1990, am avut parte de vreo două roluri, atât. Am păstrat însă mereu legătura cu teatrul. De fapt, acesta este viața mea. Restul rămâne un accident.

Ați devenit, după '90, un fel de Gulliver în țara piticilor, cel mai important personaj al unei emisiuni pentru copii, realizată de PRO TV. Ce înseamnă Magicianul pentru cariera dumneavoastră?

A fost un accident și faptul că am devenit Magicianul. Era prin '90, când făceam o altă emisiune la PRO TV, cam cum este acum "Bună dimineața", o emisiune matinală prezentată la sfârșit de săptămână. Văzându-mă, o prietenă, producătorul Ruxandra Ion, m-a îndemnat să încerc o emisiune pentru copii. Nu am crezut - și nu cred nici acum - că reușesc să fac ceva important pentru copii. Nici nu pot spune, însă, că nu mă interesează o asemenea muncă. Totuși, marea mea pasiune rămâne scena, iar ceea ce fac eu la televiziune înseamnă mai mult o transbordare a actului scenic spre acest tărâm. E o prelungire, nu o rupere de teatru.

În ciuda a ceea ce s-ar putea crede, copilul poate fi un spectator mai dificil decât omul matur, prin însuși faptul că refuză falsitatea, minciuna, contrafaceria. Este un spectator sau un partener sincer, așteptând aceeași sinceritate/implicare din partea celorlalți. Dacă nu ați iubi copiii, credeți că aceștia v-ar ieși în întâmpinare?

Nu-mi dau seama. Nu am făcut vreun studiu de psihologie a copilului. Dar, într-adevăr, am înțeles că trebuie să-i răspunzi copilului cu aceeași sinceritate de care este și el în stare. Însă, dacă mă gândesc bine, de o sinceritate totală avem nevoie și pe scenă. Un spectator matur acceptă anumite convenții, dar nu cred că acceptă minciuna. După experiența acestei emisiuni, am mai mult decât înainte sentimentul că toți cei care intră într-o sală de spectacol redevin automat copii, că au sufletul mai mare, mai generos. În plus, televiziunea te poate purta spre o zonă foarte greu de controlat. Con-

sider că este o nesimțire a mea faptul că intru, duminică de duminică, nepoftit, în casa omului.

Ați avut vreodată sentimentul că personajul creat de dumneavoastră la televiziune și-a făcut simțită prezența pe scenă?

Inconștient, poate. Un spectacol de teatru implică, evident, și persoana fizică a actorului, nu-i așa? Într-adevăr, au fost repetiții când mi s-a spus: "Vezi că acum semeni cu Magicianul!". Dar eu nu vreau să mă sprijin pe acel personaj. El face parte din mine cum fac și celelalte - nu mai mult.

Imaginea creată de televiziune v-a devenit un aliat în teatru sau, dimpotrivă, v-a dezavantajat, v-a făcut viața mai "grea"?

Mult mai grea. Subliniez, nu am crezut niciodată că am să ajung în "halul" ăsta. Este un calvar, preferam să rămân doar cu teatrul. Să fiu bine înțeles: nu neg părțile frumoase ale muncii de televiziune. Dar, jucând prin mai multe teatre, îmi dau seama că sunt reprezentat la care, măcar vreme de câteva minute, până când spectatorii intră în convenție, familiarizându-se cu personajul acelui spectacol, reacția lor este legată mai mult de personalitatea Magicianului. La început, când Magicianul lua din ce în ce amploare, mi-a fost chiar teamă să revin în teatru. Acum m-am obișnuit.

Să ajungem acum la scenă, pentru că, se pare, vă este cea mai dragă. V-a fost greu, v-a fost ușor să ajungeți la statutul pe care îl aveți acum?

Am muncit enorm, dar n-am resimțit greutatea unei astfel de trude pentru că efectiv am rămas îndrăgostit de scenă. Cei care mă cunosc încă de la absolvire știu că și pe atunci jucam prin mai multe teatre, în mai multe orașe ale țării. Eram angajat la Ploiești, unde-mi făceam stagiatura, asta după ce trecusem prin Bârlad, unde mi s-a desfășurat contractul de muncă. În sfârșit, jucam la București, la Studioul „Cassandra”. Asta, vreme de vreo șase ani, considerând că cei patru ani de facultate nu mi-au fost de ajuns pentru a învăța. Am jucat în examene de regie. Fără a renunța la naveta prin țară, m-am angajat, la un moment dat,

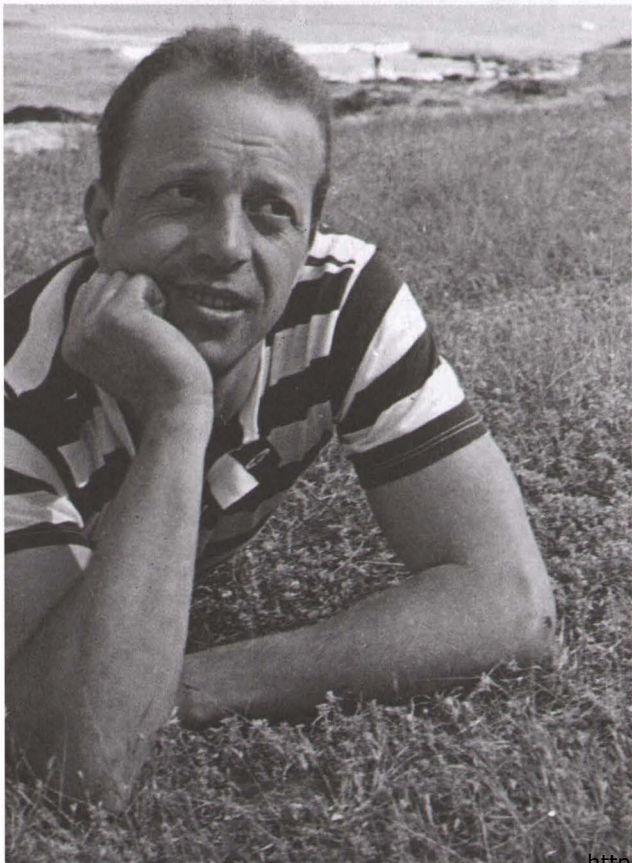

foto: Dragoș Cristescu

la Teatrul de Comedie. Am jucat oriunde și de câte ori am fost solicitat și socotesc că am și fost răsplătit pentru asta. Prin '87 am luat chiar un premiu al criticii.

Ați lucrat pe proiect încă de pe vremea aceea.

Nu m-am gândit la asta. Am vrut să joc și, mai ales, să nu stau degeaba. Era și o formă de rezistență această pendulare între teatre. Atât la Comedie, cât și la "Bulandra", mai apoi, am avut parte de regizori importanți, de texte valoroase și m-am bucurat chiar de posibilitatea de a ieși în lume cu spectacolele în care jucam. Nu am ales și n-am refuzat niciodată vreun rol, dar consider că toate personajele mele reprezintă lucruri importante pentru mine ca actor.

Aveți o personalitate foarte puternică. Ce calități trebuie să aibă un regizor ca să vă domine?

Nu cred că se pune problema unei dominări. Această profesie se poate face doar în echipă. Problemele, inerente unui act de creație, pot fi depășite numai în măsura în care realizatorii spectacolului cred cu tărie în validitatea demersului lor. Sigur că, deseori, regizorul vrea să devină actor, actorul ar vrea să îl înlocuiască pe regizor, dar constată că, pentru asta, nu a citit atât cât trebuie. Sunt fricțiuni peste care se trece câtă vreme conștientizezi că teatrul aparține unui colectiv, nu unui individ. În ceea ce mă privește, nu cred că sunt un actor mai dificil decât alții, nu am lăsat nicicând pentru a doua zi o scenă nerezolvată. În general, cred în ceea ce mi se propune, sunt acaparat de ceea ce trebuie să înfăptuiesc. Și atunci lucrurile se simplifică.

Rămânând încă în această zonă a posesiei, a dominării, v-aș întreba: nu credeți că veți intra în proprietatea lui Mihai Măniuțiu? Privit din afară, acest important regizor pare a fi și extrem de posesiv; și-a format o echipă, lucrează doar cu anumiți actori...

În general, toți regizorii doresc să-și alcătuiască o trupă, pornind de la afinități, de la idealurile lor de creație. Având în vedere că eu am lucrat mult și cu Dragoș Galgoțiu, și cu Cătălina Buzoianu, și cu Alexandru Darie, nu cred că se pune problema. Dacă va avea nevoie de mine mă va mai distribui, dacă nu, nu.

Referindu-ne la colaborarea cu Alexandru Darie, cred că, în Trei surori, v-a ajutat să regăsiți acea dimensiune tragicomică din dumneavoastră. Și în Iluzia comică v-a domolit oarecum efuziunile ilariante.

Credeți că aveți nevoie de cineva care să vă pondereze, să vă strunească?

Îmi vorbiți despre ceva ce eu cu siguranță am simțit de multe ori, dar nu am vrut să scot la iveală. Definind un lucru, riști să ucizi ce are mai frumos. Într-adevăr, Trei surori a însemnat o experiență deosebită pentru toți cei din echipă. Un mare text, o distribuție pe măsură și o idee de spectacol foarte bună.

Vă marchează o asemenea întâlnire sau o lăsați în urmă considerând că orice revenire poate deteriora un lucru deja încheiat?

Socotesc că nu trebuie să revenim asupra unei întâmplări deja trăite. Spectacolul are viața lui proprie și orice atingere după ce el a murit poate să-i distrugă tocmai ideea. El a trăit cât a trăit, rămâne în noi atât cât rămâne. Sigur că sunt multe producții care au fost scoase de pe afiș înainte de vreme, nici nu mai contează motivele, dar o revenire asupra lor nu cred că ar mai fi de folos nimănui.

Ce a însemnat întâlnirea dumneavoastră cu SMART-ul și ce credeți că reprezintă acesta în contextul actual al existenței teatrelor?

SMART-ul ar trebui să fie o casă de producție teatrală. Nu și-a construit însă o sală de spectacol pentru că în felul acesta s-ar fi putut lesne confunda cu celelalte teatre. Lucrează în regim de coproducție cu acestea și e foarte bine că se întâmplă așa.

Vă incomodează un astfel de patronat? Vă îngreșește inițiativa personală?

Nu îngreșește nimic, însă în regimul impus de SMART se lucrează puțin altfel. Există un alt ritm de montare, mult mai alert. Asta presupune să fii permanent în formă. Nu se glumește cu nimic, se merge direct la țintă. Sigur că ești sprijinit și financiar pentru asta. Poate c-ar trebui să învățăm cu toții câte ceva dintr-o asemenea inițiativă.

Mai ales că SMART-ul nu colaborează cu un singur teatru, ci cu mai multe. De fapt, cred că reușește să facă și un fel de educație în domeniul publicitar, al marketing-ului cultural. Există adevărate strategii de lansare a produsului cultural. Dar pentru asta trebuie avut în vedere ca și actorii implicați în proiecte să fie foarte buni.

Să înțeleg că prin apariția SMART-ului s-a introdus, în domeniul teatrului, noțiunea de concurență reală? Așa cred. Un angajament la SMART mă obligă să-mi păstrez un anumit statut, care se răsfrânge automat și asupra activității mele din teatru. Nu știu dacă suntem deja pregătiți să lucrăm numai pe proiecte. Cred, mai degrabă, că SMART-ul trebuie să coexiste cu celelalte instituții teatrale.

Sunteți o vedetă. Vă simțiți agresat de public?

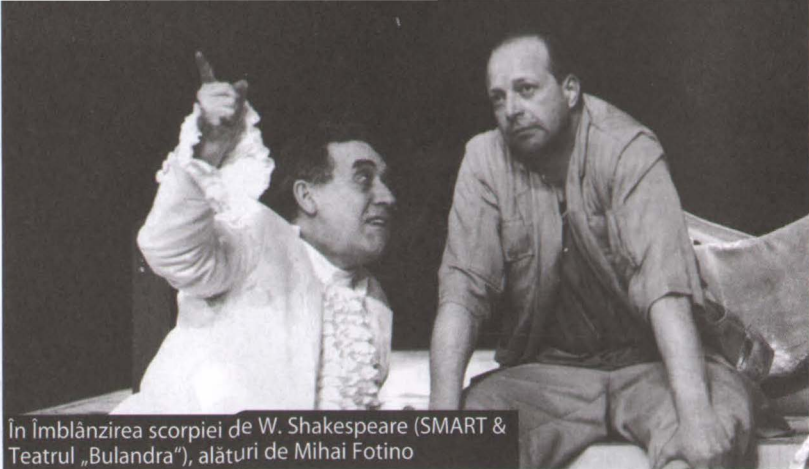
La început m-a surprins reacția publicului, apoi mi-am spus că așa trebuie să fie, dar acum mă simt într-adevăr agresat. Însă, dacă ne gândim bine, trăim într-o lume împărțită în agresori și agresați. Și nici nu știu cum e mai bine. Nu mai am, ce-i drept, viață personală; simt că aparțin mai mult celorlalți. N-am crezut când profesorii mei - Amza Pellea și Marin Moraru - îmi spuneau ce lesne poți deveni sclavul televiziunii. Acum m-am convins că poate să fie așa. Totuși, am câțiva prieteni care mă îndură.

Ce simțiți jucând alături de profesorul dumneavoastră?

Când mi s-a propus să joc în O noapte furtunoasă, am întrebat: "Bine, dar cine mai joacă?" Mi s-a răspuns: "Marin Moraru, Gheorghe Dinică, Oana Pellea, Dorina Lazăr, Marcel Iureș..." I-am rugat pe cei de la SMART să întrebe de cinci ori pe fiecare dintre aceste personalități dacă acceptă să joace cu mine. Nu m-am convins că fac ceea ce trebuie decât după primele spectacole, când a venit la mine profesorul meu, Marin Moraru, și mi-a spus: "Stai

liniștit, e foarte bine". Și la Îmblânzirea scorpiei a fost la fel. Noi nu avem timp, la repetiții, să vorbim. Este o muncă teribilă cu textul, cu personajul. Acum, însă, s-a întâmplat altceva. Trecuseră două săptămâni și eu nu eram încă în stare să-i adresez profesorului meu cuvinte ca "măgarule", "neghiobule", deși acestea aparțineau personajului, nu mie. Sigur că relația din scenă este extraordinară. Nu am simțit nici o clipă nevoia de a-mi domina partenerul. E o mare cinste să joc alături de domnia sa.

Ați simțit vreo clipă, în timpul repetițiilor sau în timpul reprezentațiilor, ochiul proteguitor al profesorului?

În Îmblânzirea scorpiei de W. Shakespeare (SMART & Teatrul „Bulandra”), alături de Mihai Fotino

Mereu. La un moment dat chiar îmi dădea sfaturi. Pe de altă parte, relația scenică este altfel decât cea dintre elev și profesor. Acum noi trebuie să ne îngemănăm jocul, să ne ajutăm. Numai împreună putem reuși. Mai ales într-un cuplu.

Ați avut eșecuri?

Nu pot spune eu asta. Doar publicul. În ceea ce mă privește, am încercat de fiecare dată să-mi dau întreaga măsură. Dacă am reușit, n-aș putea spune.

Marinela Țepuș

S ce se întâmplă în teatre?

Cine are nevoie de „Andrei Mureșanu“?

Ce știu despre Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe e doar din citite și din povestite. În 1987, Ceaușescu descoperă, probabil grație unei vizite de lucru, că într-un oraș locuit predominant de maghiari există doar un teatru al acestei minorități, teatru vechi – pe atunci – de aproape 50 de ani. Așa se justifică apariția subită a secției române, din rațiuni de patriotism. Primul ei director: actorul Constantin Codrescu. Actori: unii, adunați de prin țară, alții, de curând absolvenți în București (astăzi, nume cunoscute ale teatrului din capitală: Oana Ștefănescu, Teodora Mareș, Constantin Cotimanis, Ionel Mihăilescu) și Târgu-Mureș. După 1989, se termină cu patriotismul impus: în sfârșit liberă, cea mai mare parte a trupeii părăsește orașul. Cele două secții ale, până nu de mult, singurei instituții devin două teatre separate: Teatrul „Andrei Mureșanu” și Teatrul „Tamási Áron”. În 1992, cel românesc primește un nou director: proaspătul dramaturg (debutase în 1991, când fusese premiat pentru piesa *Biblioteca*, jucată apoi chiar la Sfântu Gheorghe) Radu Macrinici care, de îndată, inventează Festivalul Internațional de Teatru „Atelier” și

Atelierul de Creație pentru Studenții de la Academii de Teatru, proiectat a avea loc în mijlocul naturii, la Arcuș. De atunci, anual, pe lângă succesele teatrului, „Atelier”-ul apare din marsupiul lui „Andrei Mureșanu”. Chiar și, sau mai ales, în 2000 când („nu vom mai fi copii”, spune cântecul), de un an, Macrinici nu mai este directorul teatrului. Dar rămâne „tăticul” festivalului. Nu am văzut cu ochii mei ce s-a întâmplat în anii trecuți la „Andrei Mureșanu”. Sunt sigură, însă, că de nu ar fi (fost) de-adevăratelea, nu s-ar povesti: entuziasmul (devenit un nou patriotism), dragul de a (re)face teatru(l), convingerea și confirmarea împede că se poate. S-a demonstrat că (parafrazând o poezie) porecla poate fi transformată în renume. Adică, prezența unei majorități maghiare în zonă (ea l-a speriat, doar, pe Ceaușescu în '87) s-a dovedit o problemă nesemnificativă atâta timp cât, în mijlocul ei, s-a născut unul dintre cele mai novatoare festivaluri din țară. Mai nou, pe culoarele teatrului din Sfântu Gheorghe plutește un aer de plecare, ca în actul IV din *Livada de vișini*: se aud topoarele care lovesc copacii. Cu prilejul alegerilor, în oraș s-au făcut auzite sugestiile privind transformarea lui „Andrei Mureșanu” într-un

teatru „de găzduire”. Pe de altă parte, în teatru se vehiculează întrebarea „Cine se va mai ocupa de noi?”, iar nimeni nu pare a se simți în siguranță sub umbrela, fie ea și temporară, a directorului interimar. Ce l-a determinat pe Radu Macrinici să plece de la conducerea instituției (el declară că „expirarea mandatului interior”) îl privește personal. Deși patriotismul învățat la școală ne spune că ești dator să mori pe baricade, fostul director are dreptate măcar în aceea că viitorul Teatrului „Andrei Mureșanu” va fi hotărât de selecția naturală. Dacă, după opt ani de tratament special, coloana vertebrală a teatrului se dovedește suficient de tare, ea va rezista; dacă nu, nu. Nostalgiile din clipa de față (unele, înduioșătoare: personalul, cu excepții neglijabile, susține că pe vremea „domnului Radu” totul era altfel) sunt firești, dar neconstructive. În locul lor ar fi binevenite faptele. De exemplu, românii („civili” și edili) din oraș, dar și autoritățile din București (vezi Ministerul Culturii) să-și arate interesul față de teatru care ar trebui să-i reprezinte. Cum, nu prea știu, dar *love always finds a way*. Iubirea știe ce are de făcut.

Mirona Hărăbor